

Posudek oponentky diplomové práce

Název práce: Poezie ve výuce němčiny jako cizího jazyka

Autorka práce: Bc. Anna Doležalová

Vedoucí práce: PhDr. Tamara Bučková, Ph.D.

Oponentka: PaedDr. Dagmar Švermová

Studijní program: Učitelství pro střední školy, studijní obor: D - NJ

Cílem diplomové práce Bc. Anny Doležalové je na základě analýzy a výběru vhodných lyrických textů a jejich následné didaktické adaptace připravit pro žáky 2. stupně základní školy inspirující **výukový materiál**, který podpoří širší využití poezie v hodinách německého jazyka.

Autorka dělí svoji diplomovou práci do pěti kapitol. V **teoretických částech** práce se Bc. Anna Doležalová opírá o **studium odborné literatury** s důrazem na roli literatury a její interkulturní význam, na možnosti **uplatnění poezie** ve výuce cizího jazyka, kdy tematický výběr zužuje na poezii vzniklou v tereziánském ghettu, a na obecné možnosti **využívání** konkrétní **poezie**, event. nonsensové poezie **v hodinách němčiny**. V poslední, **praktické části** práce, představuje autorka **didaktický koncept** sedmi výukových jednotek a jejich účelné a **efektivní zařazení do běžné výuky** na druhém stupni základní školy v souladu s cíli definovanými ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky a dalšími kurikulárními dokumenty (viz např. využívání mezipředmětových vztahů: cizí / německý jazyk-mateřský/český jazyk/dějepis/občanská nauka/základy společenských věd...).

Z hlediska výchovně vzdělávacího působení lze za významné považovat roli literatury a jejím prostřednictvím záměrné a zároveň nenásilné formování osobnosti včetně rozvíjení kognitivních funkcí i funkcí dalších, zejména pak funkce estetické. Zařazování literárních textů (zde zejména lyrických textů) do výuky cizího jazyka vzbuzuje u vyučujících obavy pramenící často nejen z jazykové náročnosti lyrických textů, ale i z jisté symboličnosti takových textů, jejich interpretace a pochopení obsahu. To si autorka diplomové práce plně uvědomuje, a proto považuje za nutné **vymezit určitá kritéria výběru** literárního textu včetně stanovení **zásad práce** s literárním textem a hlouběji se zamýšlet nad motivací, resp. **účelem využití** konkrétního **literárního textu** v hodině němčiny (korespondence s jazykovým cílem vyučovací hodiny, propojení s kognitivními cíli jiných předmětů, rozvoj literární/čtenářské gramotnosti). Uvádí některé zdroje (učebnicové soubory pro základní školu, čítanky, upravené literární texty vydávané nakladatelstvím Klett a Hueber, zrcadlové/bilingvní knihy, internetové prameny) včetně příkladů písní – zhudebněné poezie.

Za **tematicky zajímavou** a z hlediska **výchovného cennou** lze považovat druhou kapitolu věnovanou dosud méně rozšířené **poezii z ghetta Terezín** psanou dětmi a dospělými tehdy publikovanou v tereziánském časopise Vedem spojenou se jmény dětských autorů-příspěvatelů: Petra Glince, Hanuše Hachenburgera, Ilse Weberové, Zdeňka Ornesta, Františka Basse, Anny Lindtové, Evy Pickové, Miroslava Koška, Hanuše Löwyho a Zdeňka Weinbergera. Autorka diplomové práce uvádí rovněž díla známých i méně známých dospělých básníků, např. Artura Poláka, Norberta Frýda, Ottu Weisse, Jindřicha Krause. K představení tvorby dětských „básníků“ využila autorka sborník vydaný Státním židovským muzeem a pro ilustraci tvorby dospělých básníků publikaci Ilse Weber.

Bc. Anna Doležalová uvádí **tři** základní **tematické oblasti/motivy**, podle kterých řadí **deset ukázek** uspořádaných bilingvně doplněných kresbou a komentářem. Určitě lze ve výuce němčiny

některé, v kapitole dvě uvedené, básně využít, popř. zpracovat projekt na dané téma v rámci mezipředmětové návaznosti.

Třetí kapitola se věnuje **vymezení termínu** „konkrétní poezie“, ke které lze (snad?) zařadit i poezii z ghetta Terezín. V odborné literatuře je tento pojem definován různě, ale můžeme se shodnout na tom, že konkrétní poezie klade důraz na jazykový i nejazykový materiál, využívá nejen vizuální, ale i akustické a další prvky. Pomocí vnější formy autor zdůrazňuje čtenáři smysl a symboliku příslušné poezie, často tím zprostředkovává samotný záměr a dotváří estetický dojem. V souvislosti s **nonsensovou poezií** a uvedením jména jejího zakladatele Christiana Morgensterna (s. 43) **doporučuji** autorce **vyhledat** na toto téma **článek** v časopise **Cizí jazyky** a uvést ho do seznamu doporučené literatury. Ve výuce cizího jazyka hraní si se slovy, s písmeny a dalšími symboly může být pro žáky motivační a zábavné a zvláště pak, pokud je tato poezie doplněna hudbou, počítačovou hrou, obrazovým materiálem. Ukázky patnácti básní spolu s komentáři lze využít jako vhodnou inspiraci pro aplikaci konkrétní poezie v hodině němčiny.

Ve čtvrté kapitole se autorka zamýšlí nad přípravou koncepce dvou textů: básně Petra Glinze *Heute weiss gar unsre Trude* a Ilse Weber *Ein Koffer spricht*. Za zajímavé lze považovat rovněž didaktickou adaptaci básně Ch. Morgensterna *Die Trichter*, nebo báseň Rudolfa Otty Wiemera *Empfindungswörter*. Vzhledem k převážně didaktickému zaměření diplomové práce **by se dalo očekávat**, že budou v této kapitole **představeny v obecné rovině**, resp. **obecně platné** didakticko-metodické formy prezentace, interpretace, adaptace, překladu a další možnosti práce s literárním textem, aktivizační prostředky, formy organizace výuky (projekt, tvůrčí dílna, rétorická/recitační dílna, dramatizace) a návrhy na hlubší propojení v rámci předmětů dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Tato didakticko-metodická východiska by posloužila jako **základní teoretická báze** pro další, již konkrétní, zpracování didaktického konceptu, který autorka představuje v kapitole pět.

Kladně lze hodnotit vyústění diplomové práce do prezentace **didaktického konceptu** v podobě sedmi výukových jednotek, které se vyznačují jednotnou strukturou. Každá výuková jednotka je členěna do tří fází (úvodní/motivační, tvůrčí/pracovní a závěrečná/evaluační fáze). Autorka považuje za ideální využít projektového týdne a celý projekt realizovat najednou. Vzhledem k tematické návaznosti pouze některých výukových jednotek a možnosti širšího využití mezipředmětových vztahů se lze domnívat, že by mohly být dané aktivity v rámci Školního vzdělávacího programu naplánovány a rozloženy do celého školního roku. To částečně odpovídá i tematickému plánu praktického ověřování v diplomové práci uvedených aktivit na Základní škole U Studánky, Praha 7, na Gymnáziu Voděradská, Praha 4 a v Dismanově rozhlasovém dětském souboru. Autorka zde výstižně **prezentuje** návrhy tvůrčích činností žáků s **nonsensovou poezií** (*Die Trichter*), **konkrétní poezií** na téma koronaviru (*Wir Bleiben Zuhause; Onlineunter r r r r icht*), konkrétní poezii na téma Ohlédnutí do minulosti zaměřené na 2. světovou válku (např. *Keiner hat gewusst*), na holokaust (např. *Heute weiss gar unsre Trude; Mein Krieg*) a na život dětí v ghettu (např. *Ein Koffer spricht*). Na závěr uvádí autorka **práci s písní**, kterou vnímáme jako specifický druh poezie. Výběr adaptace textu písně skupiny Rammstein „*Ohne dich kann ich nicht sein*“ odpovídá lyrickému zaměření konceptu (narozdíl od dalších skladeb této skupiny) a promyšleně volenými postupy a úkoly doplňuje dané téma: „*Poezie ve výuce němčiny...*“.

Závěr: Diplomovou práci Bc. Anny Doležalové **lze považovat** po všech stránkách **za zdařilou**. Určitě k celkovému pozitivnímu vyznění práce na téma „*Poezie ve výuce němčiny jako cizího jazyka*“ přispěl fakt, že autorka má hluboký **zájem** o poezii a osobně se v této oblasti angažuje, což zmiňuje v úvodních pasážích. Lze konstatovat, že vytvoření vhodného didaktického materiálu přiměřeného věku žáků a odpovídajícího jejich jazykovým schopnostem je vhodnou ukázkou práce s poezií hodnou

následování. Tím byl **cíl** předložené diplomové práce **naplněn**. Drobné připomínky obsažené v posudku budou předmětem diskuze a doplnění u obhajoby.

Práce je psána česky, obsahuje abstrakt a klíčová slova v angličtině, závěr v češtině a němčině, seznam primární a sekundární literatury a pět příloh. Výběr informačních zdrojů odpovídá zadanému tématu a poskytuje autorce dostatečný prostor pro hlubší seznámení se s literárně-vědní problematikou a rovněž i s konkrétními tématy. Bylo by možné k prostudování doporučit základní odbornou literaturu z oblasti didaktiky, která by poskytla materiál pro zpracování čtvrté kapitoly - stěžejní pro volbu didaktického konceptu. Nicméně byl autorkou představen kvalitní výukový materiál pro práci s poezií (zřejmě se autorka více opírala o své praktické didaktické zkušenosti z výuky žáků na Základní škole U Studánky).

Rozsah textu je v souladu se standardem (102 stran textu, celkem 116 stran včetně seznamu literatury a příloh).

Diplomovou práci Bc. Anny Doležalové lze **doporučit k obhajobě** (s navrhovaným hodnocením výborně-velmi dobře).

Otázka k obhajobě: Zúčastnila jste se v rámci Vašich aktivit festivalu českého jazyka, řeči a literatury „Šrámkovy Sobotky“, která je věnována mj. i recitačním, učitelským a překladovým dílnám (němčina), tvůrčímu psaní a prezentaci vlastní (lyrické) tvorby? Bylo by možné doporučit účast rovněž žákům na závěr projektu v některé z dílen jako školní exkurzi nebo výlet?

V Praze dne 31.7.2022

PaedDr. Dagmar Švermová